

Ex oriente lux

POLONIA CHARKOWA

Nr 12 (146)
2014 r.

PISMO STOWARZYSZENIA KULTURY
POLSKIEJ W CHARKOWIE

www.polonia.kharkov.ua

Najpiękniejszych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego Nowego Roku!

Z okazji Świąt Bożego Narodzenia i zbliżającego się Nowego Roku 2015 składamy wszystkim Czytelnikom najserdeczniejsze życzenia zdrowia, spełnienia marzeń i noworocznych postanowień, wszelkiej pomyślności w życiu osobistym oraz sukcesów w pracy zawodowej.

Niech radość i pokój Świąt Bożego Narodzenia towarzyszy Wam przez cały Nowy Rok.

*Zespół redakcyjny
gazety „Polonia Charkowa”*

W numerze m. in.:

- Wigilia Narodzenia Pańskiego: zwyczaje i tradycje
- Historia choinki świątecznej
- Tradycyjny Opłatek w Domu Polonii
- Wróżby andrzejkowe

- XV Открытый фестиваль польской и украинской музыки имени Кароля Шимановского
- Kolędy polskie źródłem tradycji narodowych
- Kuchnia polska: wigilijny karp

Wigilia Narodzenia Pańskiego: zwyczaje i tradycje

24 grudnia – Wigilia Bożego Narodzenia

Dzień wigilijny bogaty jest w zwyczaje i zabobony posiadające magiczną moc. Do dzisiaj przestrzega się, aby w Wigilię nie kłócić się i okazywać sobie wzajemnie życzliwość. Myśliwi tego dnia tradycyjnie udają się na polowanie, którego pomyślny wynik zapewni opiekę na cały rok patrona łowiectwa św. Huberta.

Wieczór wigilijny w tradycji polskiej jest najbardziej uroczystym i najbardziej wzruszającym wieczorem roku. Punktem kulminacyjnym przeżyć adwentowych w rodzinach chrześcijańskich jest wigilia Bożego Narodzenia. Posiada ona bardzo bogatą liturgię domową. Geneza tej liturgii sięga pierwszych wieków chrześcijaństwa. Obrzędy te i zwyczaje mają więc starą tradycję. Wigilie w ogóle znane były już w Starym Testamencie. Obchodzono je przed każdą uroczystością, a nawet przed każdym szabatem. Było to przygotowanie do odpoczynku świątecznego. Izraelici zwali je "wieczorem".

Słowo "wigilia" pochodzi z języka łacińskiego i oznacza czuwanie. Taki był dawniej zwyczaj w Kościele, że poprzedniego dnia przed większymi uroczystościami obowiązywał post i wierni przez całą noc oczekiwali na tę uroczystość, modląc się wspólnie.

W Polsce wigilia weszła na stałe do tradycji dopiero w XVIII wieku. Główną jej częścią jest uroczysta wieczerza, złożona z postnych potraw. Wieczerza ta ma charakter ściśle rodzinny. Zaprasza się czasami na nią, oprócz krewnych, osoby mieszkające samotnie.

WOLNE MIEJSCE PRZY STOLE

Znany i powszechny jest obecnie w Polsce zwyczaj pozostawiania wolnego miejsca przy stole wigilijnym. Trudno dokładnie ustalić jego genezę. Zapewne jest to zwyczaj późniejszy, gdyż nie wspomina o nim żaden z historyków obyczajów polskich. Miejsce to

przeznaczone bywa przede wszystkim dla przygodnego gościa. Zbigniew Kosak pisze, że "ktokolwiek zajdzie w dom polski w święty wieczór wigilijny, zajmie to miejsce i będzie przyjęty jak brat".

Pozostawiając wolne miejsce przy stole wyrażamy również pamięć o naszych bliskich, którzy nie mogą świąt spędzić z nami. Miejsce to może również przywozić nam na pamięć zmarłego członka rodziny.

PIERWSZA GWIAZDA

W Polsce wieczerzę wigilijną rozpoczynało się, gdy na niebie ukazała się pierwsza gwiazda. Czyniono tak zapewne na pamiątkę gwiazdy betlejemskiej, którą według Ewangelisty, św. Mateusza, ujrzeli Mędrcy, zwani też Trzema Królami. Zwyczaj ten był i nadal jest głęboko zakorzeniony w polskiej kulturze. Wspomina o nim m.in. Władysław S.Reymont w "Chłopach" oraz Maria Dąbrowska w "Uśmiechu dzieciństwa". Oskar Kolberg stwierdza, że jest to bardzo stary zwyczaj przestrzegany w

rodzinach katolickich.

WIECZERZA WIGILIJNA

Przyjęta się w Polsce w wieku XVIII, stała się powszechną tradycją w wieku XX. Nabrała cech czegoś świętego, sakralnego, czego się nigdzie nie spotyka. Oto najpierw gospodynie urządzają generalne sprzątanie, mycie, czyszczenie. Po czterech rogach głównej sali umieszczało się na wsi i po dworach cztery snopy zbóż: snop pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa, aby Boże Dziecię w Nowym Roku nie skąpiło koniecznego pokarmu dla człowieka i bydła. Stół był przykryty białym obrusem, przypominającym ołtarz i pieluszki Pana, a pod nim dawało się siano dla przypomnienia sianka, na którym spoczywało Boże Dziecię.

Zwyczajem było również, że cały dzień obowiązywał post ścisły. Także w czasie wigilii dawano tylko potrawy postne, w liczbie nieparzystej, ale tak różnorodne, by były wszystkie potrawy, jakie się zwykło dawać w ciągu roku.

ŁAMANIE SIĘ OPLĄTKIEM

Najważniejszym i kulminacyjnym momentem wieczerzy wigilijnej w Polsce jest zwyczaj łamania się opłatkiem. Czynność ta następuje po przeczytaniu Ewangelii o Narodzeniu Pańskim i złożeniu życzeń. Tradycja ta pochodzi od prastarego zwyczaju tzw. eulogiów, jaki zachował się z pierwszych wieków chrześcijaństwa. Wieczera wigilijna nawiązuje do uczt pierwszych chrześcijan, organizowanych na pamiątkę Ostatniej Wieczerzy. Zwyczaj ten oznacza również wzajemne poświęcenie się jednych dla drugich i uczy, że należy podzielić się nawet ostatnim kawałkiem chleba. Składamy sobie życzenia pomyślności i wybaczymy urazy.

PARZYSTA ILOŚĆ OSÓB

Do tradycji wigilijnej należy, aby do stołu zasiadała parzysta liczba osób. Nieparzysta zaś ilość uczestników miała wróżyć dla jednego z nich nieszczęście. Najbardziej unikano liczby 13. Feralna 13 bierze swój początek od Ostatniej Wieczerzy, kiedy to jako 13 biesiadnik przybył Judasz Iskariota. Jeżeli ilość biesiadników była nieparzysta, wówczas w bogatszych lub szlacheckich domach zapraszano do stołu kogoś ze służby, w biedniejszych domach jakiegoś żebraka.

Do stołu zasiadano według wieku lub hierarchii. Według wieku dlatego, aby "w takiej kolejności schodzić z tego świata", a według hierarchii dlatego, gdyż osoba o najwyższej pozycji, najczęściej był to gospodarz, rozpoczynała wieczerzę.

ILOŚĆ POTRAW

Według tradycji, ilość potraw wigilijnych powinna być nieparzysta. Aleksander Bruckner w słowniku etymologicznym języka polskiego podaje, że wieczerza chłopska składała się z pięciu lub siedmiu potraw, szlachecka z dziewięciu, a u arystokracji z jedenastu. Wyjaśnienia tego wymogu były różne: 7 – jako siedem dni tygodnia, 9 – na cześć dziewięciu chórów anielskich itp. Dopuszczalna była ilość 12 potraw – na cześć dwunastu apostołów.

Nieparzysta ilość potraw miała zapewnić urodzaj lub dobrą pracę w przyszłym roku. Potrawy powinny zawierać wszystkie płody rolne, aby obrodziły w następnym roku. Wskazane też było

Wigilia (akwarela, Carl Larsson, 1904)

skosztować wszystkich potraw, żeby nie zabrakło którejś podczas następnej wieczerzy wigilijnej.

Wieczera wigilijna jest posiłkiem postnym, ale nasi przodkowie potrafili uczynić z tego ograniczenia prawdziwą ucztę dla podniebienia, tak, że polski post słynął szeroko na całym świecie. W zamożnych domach szlacheckich i mieszczańskich Wigilia składała się z dwunastu dań – tylu ilu było apostołów. Dominowały dania rybne przyrządzane na różne sposoby, a zwłaszcza nie mogło zabraknąć słynnego karpia lub szczupaka w szarym sosie. Niekiedy dań rybnych było tyle, że tradycyjna liczba dwunastu potraw okazywała się niewystarczająca. Ale i na to była rada – wszystkie potrawy z ryb uważano za jedno danie!

Wigilię otwierała jedna z tradycyjnych zup wigilijnych – najczęściej barszcz czerwony z uszkami, zupa grzybowa lub rzadziej – migdałowa. Oprócz dań rybnych podawano staropolski groch z kapustą, potrawy z grzybów suszonych, kompoty z suszonych owoców, a także łamańce z makiem lub pochodząca ze wschodnich rejonów Polski słynna kutia oraz ciasta, a zwłaszcza świąteczny makowiec.

PO WIECZERZY

Dawniej po Wieczerzy, oprócz śpiewania kolęd, w wielu częściach Polski praktykowano różne zwyczaje. I tak, na Warmii i Mazurach, kiedy jeszcze biesiadnicy siedzieli przy stole, spod obusa ciągnięto słomki. Jeśli wyciągnięto słomkę prostą, to osobę, która ją wy-

ciągnęła, czekało życie proste, bez niebezpieczeństw. Jeśli słomka była pokrzywiona, to daną osobę czekało w przyszłym roku życie kręte.

Na Mazowszu, resztki jedzenia dawano zwierzętom. Wierzano bowiem, że o północy, przynajmniej niektóre z nich, przemówią ludzkim głosem. Dotyczyło to zwłaszcza bydła, bo ono było obecne przy narodzinach Dzieciątka i w nagrodę otrzymało dar mówienia ludzkim głosem w noc wigilijną.

Na Podlasiu resztki wieczerzy ustawiano koło pieca, a przed nim ławe posypaną piaskiem lub popiołem. Pokarmy te były przeznaczone dla zmarłych przodków. Rano, po śladach na piasku, odgadywano kto przyszedł w nocy i czy w ogóle przyszedł.

W wielu rejonach Polski w ten wieczór wyruszali kołędnicy. Obowiązkowo musiały być minimum trzy postacie: bocian, koza i niedźwiedź. Bocian symbolizował nowy rok i nowe życie, koza – płodność, a niedźwiedź – wrogie siły przyrody, które należało obłaskawić.

PREZENTY

Nieodłącznym elementem kolacji wigilijnej jest obdarowywanie się prezentami, które w polskiej tradycji przynosi pod choinkę, w zależności od regionu: św. Mikołaj, aniołek lub Gwiazdor. Do tradycji należy również rodzinne śpiewanie kolęd. O północy w kościele odbywa się uroczysta msza zwana PASTERKĄ.

Historia choinki świątecznej

Jest wiele teorii na temat genezy zwyczaju dekorowania choinek. Najstarsze informacje o drzewku przyozdabianym na Boże Narodzenie pochodzą z XV-i XVI-wiecznych kazań kościelnych. W tamtych czasach mieszkańcy Alzacji ustawiali w domach drzewka iglaste i przyozdabiali je naturalnymi ozdobami (jabłuszkami, ciasteczkami czy ozdobami z papieru). Takie zwyczaje były często krytykowane przez kościół, który uważał, że są to obrzędy pogańskie. Mimo tego zwyczaj ubierania drzewka w czasie Świąt Bożego Narodzenia zyskiwał na popularności.

DAWNO, DAWNO TEMU...

Niektórzy uważają, że historia choinki sięga zdecydowanie dalej niż średniowiecza, jeszcze czasów pogańskich. W starożytnym Rzymie mieszkańcy podczas obrzędów, by udobruchać boga urodzaju, ozdabiali drzewa liściaste bluszczem i laurem. Celtowie z kolei upodabiali sobie jemiolę. Egipcjanie świętując najkrótszy dzień w roku – przesilenie zimowe, znosili zielone liście palm daktylowych do swoich domów jako symbol „triumfu życia nad śmiercią”. Dla druidów żywe gałązki ostrokrzewu oznaczały wieczne życie, a w mitologii

nordyckiej symbolizowały odrodzenie boga światła i piękna – Baldera. Choinki, głównie świerki i jodły pojawiły się znacznie później. Misjonarze często odwoływali się do pogańskich symboli i obrzędów, niejako adaptując je dla potrzeb nowej religii, a obchody chrześcijańskich świąt łączono z tradycjami pogańskimi.

Jednak prawdziwą popularność choinka zyskała dzięki świętemu Bonifacemu, mnichowi, który w VIII wieku nawracał pogan żyjących na terenie dzisiejszych środkowych i wschodnich Niemiec.

Jak głosi legenda św. Bonifacy nawracając pogańskie ludy ściął potężny dąb, który dla Germanów był drzewem świętym. Upadający dąb zniszczył wszystkie rosnące wokół niego drzewa za wyjątkiem małej jodełki. – Widzicie, ta mała jodełka jest potężniejsza od waszego dębu. I jest zawsze zielona, tak jak wieczny jest Bóg dający nam wieczne życie. Niech ona przypomina wam Chrystusa – miał powiedzieć w trakcie kazania misjonarz.

Czy tak było naprawdę – nie wiadomo. Trudno jest ustalić ten fakt, bo w każdej religii choinka była symbolem czegoś innego i brak jest jednoznacznych potwierdzeń z historii.

Wielkie i całkiem malutkie, jodły, świerki, i sosny – nikt z nas nie wyobraża sobie Bożego Narodzenia bez choinki. W okresie przedświątecznym iglaste drzewka otaczają nas na każdym kroku.

Skąd u nas zwyczaj ubierania choinki? Jaka jest historia tej najpopularniejszej bożonarodzeniowej dekoracji?

Z ZIEMI NIEMIECKIEJ DO POLSKIEJ

Zwyczaj ubierania choinki (zwykle dopiero w dzień Wigilii) szybko rozprzecznił się w całej Europie. Jednak w Polsce pojawiła się dość późno, bo dopiero w XIX wieku. Tradycję bożonarodzeniowego drzewka „zawdzięczamy” kolonistom niemieckim, którzy pojawili się u nas w podczas zaborów. Początkowo choinkę można było spotkać głównie u warszawskiego mieszczaństwa. Stamtąd zwyczaj przeniósł się do domów polskiej szlachty i magnaterii. Co lubili przystrajać Polacy? Drzewkiem była najczęściej jodła, którą gospodarz przynosił w wigilijny ranek. O choince mówiono, że jest „ukradziona” innemu światu, bowiem za taki uważano las i miała przynieść „złodziejowi” szczęście.

Na wsi choinki pojawiły się dopiero w okresie międzywojennym (Polska południowa i centralna), wypierając tradycyjną polską ozdobę, jaką była podłaźniczka nazywana także sadem. Przysrój taki miał postać starych obręczy sit owiniętych sosnowymi gałązkami lub słomianych tarczy przyozdobionych zieleniną. Dzieci w wigilijny wieczór wieszały na nich: ciastka domowej roboty, czekoladki, owoce, jabłka, kolorowe opłatki i słomiany łańcuch.

Wierzono, że podłaźniczka ma magiczną moc i uchroni dom od chorób i nieszczęść. Wyschniętej ozdoby nigdy nie wyrzucano, a jego pokruszone gałązki dodawano do zwierzęcej karmy lub zakopywano w polu, wierząc, że przyniesie to urodzaj.

Początkowo choinkę przystrajano ozdobami naturalnymi: jabłuszkami, pierniczkami, orzechami, zabawkami ze słomy i papieru. Ich dobór nie był przypadkowy, gdyż miały zapewnić rodzinie pomyślność w nadchodzącym roku. Każda z ozdób pojawiająca się na choince miała swoje znaczenie. Jabłuszka nawiązywały do rajskiego owocu. Dzwoneczki miały symbolizować dobre nowiny, a postaci aniołków – bożą opiekę.

łańcuchy miały przypominać o zniewoleniu ludzi grzechem, ale wierzano także, że cementują więzi rodzinne. Oczywiście najważniejsza była gwiazda betlejemka, która zaczęła pojawiać się na szczycie drzewka dopiero pod koniec XIX wieku. Jej zadaniem była pomoc zbłądzonym wędrowcom, by szczęśliwie wrócili do domu. Oprócz tego na drzewku pojawiały się pierniczki, piórka, wyduszkę, słoma i wiele innych rzeczy, a strojeniem choinki zajmowały się dziewczęta.

Obecnie, z braku czasu nie robimy ozdób świątecznych, tylko kupujemy gotowe dekoracje. Sztuczne bombki i ozdoby wyparły zwyczaj przystrajania drzewka rękodziełami. Jednak jest na-

dzieja! Do łask powróciły specjalnie wypiekane na tę okazję pierniczki, a także figurki z czekolady i marcepana. Wielu miłośników rustykalnego stylu, wiesza na choince cepeliady w postaci figurek z masy solnej, ludziki ze słomy oraz papierowe łańcuchy.

Chyba nikt dziś nie wyobraża sobie Świąt Bożego Narodzenia bez przystrojonego drzewka. Pomimo tego, iż tradycja ubierania choinki znacznie ewoluowała, to w trakcie przyozdabiania drzewka nadal powracamy do bajkowego świata Bożego Narodzenia, który pamiętamy z dzieciństwa.

Ekologia.pl

Ciekawostki o wigili w innych krajach

Filipiny

Na Filipinach z palmowych liści i kwiatów robi się kolorowe girlandy, które umieszcza się na oknach oraz drzwiach domów. Potem przychodzi czas śpiewania kolęd. Przez dziesięć dni przed Bożym Narodzeniem, wczesnym rankiem, dźwięk trąbki budzi mieszkańców miast i wsi, aby uczestniczyli w uroczystej Mszy Św.

Anglia

W Anglii nie obchodzi się Wigilii. Świąteczny posiłek spożywają w pierwszy dzień Bożego Narodzenia. Tradycyjnym daniem jest pieczony indyk nadziewany kasztanami, zupa żółtowa oraz christmas pudding. Drugi dzień świąt jest zwany dniem pudełek, gdyż otwiera się wtedy otrzymane prezenty.

Grecja

Wieczór wigilijny Grecy spędzają poza domem, spotykając się z przyjaciółmi w klubach oraz restauracjach. Domowa wieczerza wigilijna spożywana jest o bardzo późnej porze. Boże Narodzenie trwa aż 12 dni. W tym czasie Grecy obdarowują się nawzajem nieprawdopodobną ilością prezentów: w wieczór wigilijny i w noc sylwestrową.

małej wiosce koło Salzburga w grudniu 1818 roku

Czechy

W Wigilię Bożego Narodzenia, Czesi odwiedzają cmentarze. Tego dnia groby najbliższych ozdabia się wieńcami, kwiatami, gwiazdami betlejemskimi oraz koszykami ze specjalnymi bożonarodzeniowymi ciasteczkami. W wielu czeskich domach podczas Bożego Narodzenia słucha się kolęd.

Holandia

W Holandii nie ma ani wieczerzy wigilijnej, ani postu, ani prezentów pod choinką. Święta obchodzone są 25 i 26 grudnia. Holendrzy pielęgnują tradycję pasterki, uroczystej mszy wigilijnej. Nie ma tu jednak specjalnych potraw świątecznych czy wypieków. Można jednak zauważyć przed domami choinki ozdobione sznurami lampek i świątecznie udekorowane okna.

Litwa

Wigilia Bożego Narodzenia jest podobnie obchodzona jak w Polsce, łączy tam łamanie się opłatkiem, co nie znane jest w innych regionach Europy. Zjada się też 12 potraw, które symbolizują 12 miesięcy.

Indie

Według zwyczaju, Hindusi zawsze na święta kupują sobie nowe ubrania. Tradycyjnie około 10 dni przed Bożym Narodzeniem zaczynają się wielkie przygotowania świąteczne. Są dekorowane ulice, domy oraz kościoły, malują różne wzory na podłogach i przed domami. Podczas świąt organizowany jest konkurs na szopkę, ustawianą zazwyczaj w widocznym miejscu przed domem.

Austria

W Austrii znany jest obyczaj przygotowywania szopki, czyli figurek Świętej Rodziny i małego Jezusa. Jedną z najpiękniejszych kolęd świata „Cicha noc, święta noc” powstała właśnie tam, w

Spotkanie opłatkowe

*Dlaczego jest święto Bożego Narodzenia?
Dlaczego wpatrujemy się w gwiazdę na niebie?
Dlaczego śpiewamy kolędy?
Dlatego, żeby się nauczyć miłości do Pana Jezusa.
Dlatego, żeby podawać sobie ręce.
Dlatego, żeby uśmiechać się do siebie.
Dlatego, żeby sobie przebaczać.*

Boże Narodzenie jest najuroczyściej obchodzonym świętem. Jest to święto rodzinne, przeważnie spędzane w gronie najbliższych ludzi – sięga tradycjami dawnych czasów. Nierozzerwalnie kojarzy się ono z choinką, 12 potrawami, białym obrusem i siankiem pod nim. Ludzie uśmiechają się do siebie częściej niż zazwyczaj, bo to czas pojednania, dobroci i łaski. Przez kilka dni w roku zapominają o podziałach i różnicach. Wyraźnie odczuwamy wtedy prawdziwie magiczną, świąteczną aurę.

Boże Narodzenie, to święto religijne (w tradycji chrześcijańskiej) obchodzone już od IV wieku, poprzedzone Wigilią. Upamiętnia ono narodziny Jezusa Chrystusa i obchodzone jest 25 grudnia. Jest jednym z najstarszych świąt chrześcijańskich. Niezależnie od swojej genezy jest bardzo popularne i powszechnie lubiane, nawet wśród mniejszości wyznaniowych w Polsce.

Święta Bożego Narodzenia to wyjątkowy czas dla każdego. Wieczór wigilijny w tradycji polskiej jest

najbardziej uroczystym i najbardziej wzruszającym wieczorem roku. Idąc śladami dobrej tradycji w Obwodowym Centrum Twórczości Ludowej, w dniu 21 grudnia odbyło się spotkanie opłatkowe. Zaszczycili je swoją obecnością zacy goście, przedstawiciele konsulatu, Konsul Generalny RP w Charkowie – Stanisław Łukasik z żoną Iwoną oraz pani konsul Edyta Wodzyńska. Obecni też byli posłowie do Sejmu RP Małgorzata Gosiewska i Piotr Pyzik.

Uroczystość rozpoczęła się od wystąpienia prezes Stowarzyszenia – pani Józefy Czernijenko, która w imieniu własnym i całej polonijnej społeczności złożyła serdeczne życzenia z okazji świąt Bożego Narodzenia i zbliżającego się Nowego Roku. Wśród składających życzenia był konsul generalny – Stanisław Łukasik, który w swoim wystąpieniu wyraził moralne wsparcie w tych trudnych czasach dla naszego kraju. To dla nas teraz bardzo ważne. Następnie głos zabrała posłanka Małgorzata Gosińska.

Ojciec Grigorij z Katedry pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Charkowie odczytał fragment z Biblii, poświęcił opłatki i stół z poczęstunkiem.

Najbardziej oczekiwana chwila spotkania – przedstawienie jasełkowe, które było zorganizowane pod kierownictwem pani Krystyny Furs – nauczycielki języka polskiego. Uczniowie Stowarzyszenia Kultury Polskiej w Charkowie pokazali kilka scen biblijnych Bożego Narodzenia. Potem wszyscy śpiewali chórem kolędy i pastorałki.

Nadszedł najbardziej uroczysty moment, gdy każdy otrzymał opłatek i mógł podzielić się nim z innymi, składając serdeczne życzenia. Na sali słychać było radosny, świąteczny szum. Opłatek wigilijny jest symbolem chleba oraz pojednania i przebaczenia, znakiem przyjaźni i miłości. Na gości czekał już wielki świąteczny stół z różnymi słodyczami i owocami.

Uroczystości towarzyszyła bardzo ciepła, domowa atmosfera. Ludzie witali się, rozmawiali, robili zdjęcia. W tym dniu niektórzy nawet mieli zaszczyt zrobić sobie zdjęcie z panem konsulem.

Zima – to jedna z najpiękniejszych pór roku. My ją kochamy za to, że daje nam największe i najbardziej znaczące chrześcijańskie święto – Boże Narodzenie – święto miłości i nadziei. Jeszcze raz zostało nam dane przeżyć wielką tajemnicę objawienia się Boga w Ciele, tajemnicę wykraczającą poza ludzkie rozumienie i dostępną tylko wierze.

**Irena ZŁOBINA,
Tatiana ROMAS**
Foto **Oleg CZERNIJENKO**

Мистецький тріумф

З 12 по 16 листопада 2014 року у Харкові проходив XV Відкритий фестиваль польської та української музики імені Кароля Шимановського.

Найяскравішою музичною цього-річною акцією нашого славетного Харкова, безперечно, можна вважати XV Відкритий фестиваль польської та української музики імені Кароля Шимановського, присвячений Дню Незалежності Республіки Польща.

Організаторами заходу виступили Товариство польської культури в Харкові та Дитяча музична школа №13 імені М.Т.Коляди.

Славетний польський композитор Кароль Шимановський народився в Україні, що й зумовило

потужну й красиву українську ноту в його музиці.

Відкриття цього-річного фестивалю відбулося у Великій залі Харківського національного університету імені І.Котляревського, а за-криття — в

музичній школі №9 імені В.Сокальського. Уже навіть у місцях проведення унікальної музичної імпрези простежується певний символізм — чимало юних переможців фестивалю імені Кароля Шимановського стали студентами консерваторії, успішно закінчили її й нині радують своєю майстерністю концертну публіку в Україні, Польщі й у всьому світі.

Варто підкреслити, що журі фестивалю очолили ректор ХНУМ імені І.Котляревського народна артистка України Тетяна Веркіна й голова Харківської національної спілки композиторів України, Заслужений діяч мистецтв України Микола Стецюн.

У фестивальному конкурсі взяли участь майже 250 юних талантів з усієї України. Близько 100 з них стали лауреатами й дипломантами прес-тижного мистецького змагання.

Спеціальну нагороду від народного депутата України Володимира Писаренка отримала учениця Харківського ліцею мистецтв №133 Катерина Курилко (викладач Інна Решетова), яка віртуозно й натхненно зіграла "Рондо" Фредерика Шопена.

Щороку від консульства Республіки Польща виконавці різних номінацій отримують персональні цінні нагороди. Серед цьогорічних нагороджених, яких привітали і вручили дипломи й подарунки Генеральний консул Республіки Польща пан Станіслав Лукасік – Олексій Куш, баян (старша група), ДМШ №14, Харків (викладач Л.Г.Куш); Марина Васюкова (середня група), Школа сучасних театральних напрямів, Харків (викладач М.В.Кирилова, концер-

тмейстер О.В.Яценко); Лілія Свіріпа, скрипка (старша група), ДМШ №13 імені М.Т.Коляди, Харків (викладач О.Р.Євгенєва, концертмейстер К.О.Фоміна; Єва Говтва, ДМШ №12 імені К.І.Шульженко, Харків (викладач Н.С.Деменкова).

Бурхливі, щирі, екзальтовані оплески лунали на гала-концерті на адресу юного співака Віталія Закладного з Полтавської дитячої музичної школи №2 імені В.Шаповаленка (викладач Т.Петрова, концертмейстер М.Діденко), фортепіанного дуєту в складі Вікторії Коновалової та Яни Сміленської, ДМШ №13 імені М.Т.Коляди (викладач Л.Ощепкова), улюбленців публіки ансамблю скрипалів "Глорія", ДМШ №13 імені М.Т.Коляди (викладач О.Євгенєва, концертмейстер К.Фоміна).

Із витонченим артистичним шармом виступили вокальний ансамбль "Canzonetta", ДМШ №9 імені В.Сокальського (викладач І.Фавафонова, концертмейстер Т.Ломбова); ансамбль ударних та шумових інструментів "Тіко-тіко", ДМШ №15 імені В.А.Моцарта (викладач Т.Кудряшова, концертмейстер Д.Улибіна); Юлія Стрельникова, ДМШ №14 (викладач Я.Савченко, концертмейстер Н.Рябенко); Марина Васюкова, Школа сучасних театральних напрямів (викладач М.Кирилова, концертмейстер О.Яценко) та багато інших.

У завершальному слові засновники фестивалю – президент Товариства польської культури в Харкові, Заслужений діяч культури Республіки

Польща Юзефа Болеславівна Чернієнко та виконавчий директор фестивалю, відмінник освіти України Зоя Харитонівна Колеснікова – щиро привітали переможців, подякували всім учасникам фестивалю, викладачам, батькам юних талантів і побажали досягнення нових творчих вершин.

Квіти від Харківського міського голови Генадія Кернеса, прекрасний гала-концерт, унікальна аура високого мистецтва, всебічне сприяння директора ДМШ №9 імені В.Сокальського Володимира Козлова, де відбувалися фінальні урочистості, зробили це свято української й польської музики справжнім мистецьким тріумфом.

Василь САГАН,
конферансьє фестивалю

Wróżby andrzejkowe

*Andrzeju, Andrzeju
Prosimy dziś Ciebie,
Pozwól nam zobaczyć
Co pisane nam w niebie.*

Zima przynosi nam dużo radości. Mamy wiele wspaniałych świąt i związane z nimi zwyczaje. Jednym z nich jest wróżenie w wigilię świętego Andrzeja. Wieczór andrzejkowy to najlepsza okazja, by dowiedzieć się, jaka czeka nas przyszłość. Dlatego 29 listopada w Domu Polonii odbyła się impreza zwana andrzejkami. Wzięli w niej udział studenci kursów języka polskiego.

Niegdyś wróżby andrzejkowe miały charakter wyłącznie matrymonialny i przeznaczone były dla niezamężnych dziewcząt (męskim odpowiednikiem andrzejek były katarzynki). Początkowo andrzejki traktowano bardzo poważnie, a wróżby odprawiano tylko indywidualnie, w odosobnieniu; w czasach późniejszych przybrały formę zbiorową, organizowaną w grupach rówieśniczych panien na wydaniu, zaś współcześnie przekształciły się w niezobowiązującą zabawę gromadzącą młodzież obojga płci.

Jest wiele sposobów wróżenia na andrzejki, ale wybraliśmy lanie wosku. To był wyjątkowo magiczny czas, który miał odkryć czekającą nas przyszłość.

Na początku topiliśmy wosk. Potem przygotowaliśmy klucz z dużą dziurką. Roztopiony wosk wlewało się przez klucz do miski z zimną wodą. Robiliśmy to bardzo powoli. Gdy wosk ostygł, wyciągnęliśmy go i zobaczyliśmy, jaki cień rzuca na ścianę. Kształty były różne: pies, smok, serce, motyl. Najprzyjemniejszą niespodzianką był wosk w formie mapy Polski. Być może oznaczało to, że dziewczyna znajdzie swój los w Polsce. Wróżby odbyły się, a zabawa wszystkim się spodobała.

Andrzejki obchodzimy w nocy z 29 na 30 listopada, w wi-

gilię imienin świętego Andrzeja. Jest to czas przed końcem roku liturgicznego i ostatni moment do zabaw, imprez oraz wróżb przed Adwentem. W tym okresie spotykamy się nie tylko po to, by zaznać dobrej zabawy, ale także po to, by w większym gronie wróżyć, bawić się, przepowiadać przyszłość lub szukać sposobu na przyciągnięcie miłości.

Tatiana ROMAS, Irena ZŁOBINA
Foto Irena ZŁOBINA, Andrzej LITKIEWICZ

STUDIUM EUROPY WSCHODNIEJ UW ogłasza Jubileuszowy XV-ty doroczny konkurs na S T Y P E N D I A WSCHODNIE

25 stypendiów dla kandydatów z: Europy Wschodniej, Bałkanów, Kaukazu i Azji Środkowej

Stypendia będą przeznaczone na odbycie 2-letnich, magisterskich „STUDIÓW WSCHODNICH UW” w okresie 2015-2017. Studium gościło dotąd ponad 300 stypendystów tego programu z ponad 25 krajów.

Warunki i zakres stypendium oraz wymagania stawiane kandydatom – patrz w folderze lub na stronie www.studium.uw.edu.pl

Dwuletnie studia magisterskie, kształcące w 6 specjalizacjach, przygotowują dobrze wykształconych specjalistów „od spraw wschodnich”. STUDIA WSCHODNIE zostały uroczystie otwarte w 1998 r. przez Premiera RP, Jerzego Buzka. W 2000 r. zostały otwarte Podyplomowe Studia Wschodnie.

Od 2012 r. prowadzone są również także 3-letnie Licencjackie Studia Wschodnie.

Studium jest ponadto realizatorem innych programów: Program Stypendialny Rządu RP im. K. Kalinowskiego, Program Stypendialny Rządu RP dla Młodych Naukowców, Nagroda im. Lwa Sapiehy, Nagroda im. Iwana Wyhowskiego, Wschodnia Szkoła Letnia, Wschodnia Szkoła Zimowa, Program Stypendialny im. Lane’a Kirklanda (w Warszawie), Szkoła Polsko-Białoruska, Szkoła Polsko-Rosyjska i Stypendium im. Krzysztofa Skubiszewskiego.

I. KANDYDACI

1. Kandydaci mogą pochodzić ze wszystkich krajów Europy Wschodniej, Bałkanów, Kaukazu i Azji Środkowej. Dla kandydatów z Rosji, kraju nie będącego oficjalnym beneficjentem programu polskiej współpracy rozwojowej, studia odbywają się na zasadzie odpłatności.

2. Preferowane będą kandydatury osób mogących już wykazać się osiągnięciami naukowymi lub aktywnością

organizacyjną, których dotychczasowe działania i osiągnięcia dają szansę wykorzystania zdobytej specjalizacji w ich własnych krajach w różnych dziedzinach życia naukowego lub publicznego.

II. WARUNKI STYPENDIUM

1. Studia trwają 2 lata (4 semestry), stypendium będzie wypłacane w roku akademickim przez 9 miesięcy. Po spełnieniu warunków, możliwe będzie przedłużenie stypendium maksymalnie o 1 miesiąc na II roku studiów, zwłaszcza jeśli wymaga tego dokończenie pracy magisterskiej.

2. Program studiów obejmuje zagadnienia historii i współczesności Europy Środkowo-Wschodniej, Rosji i całego obszaru postkomunistycznego, skupia się na historii, sprawach narodowościowych i politologicznych, ale zawiera także elementy historii sztuki, literatury, kultury, socjologii, geografii i, demografii i, prawa, ekonomii i in.

Program obejmuje także naukę 1 języka regionalnego.

3. Studia prowadzone są w sześciu specjalnościach:

a) Europa Wschodnia b) Europa Środkowa c) Bałkany

d) Rosja e) Kaukaz f) Azja Środkowa

4. W ramach „Studiów Wschodnich” prowadzą zajęcia wykładowcy polscy (kadra Studium Europy Wschodniej) oraz grono wykładowców gościnnych: krajowych i zagranicznych, w tym visiting professor w ramach katedry „Fulbright Distinguished Chair in East European Studies”, przy Studium Europy Wschodniej.

5. ZAKRES STYPENDIUM:

a. Zwolnienie z opłat dla cudzoziemców za studia na UW (3 tys. € rocznie),

b. Stypendium socjalne dla stypendystów zagranicznych posiadających dyplomy ukończenia pełnych studiów wyższych (1350 zł/mies.),

c. Kurs języka polskiego (1 lub 2 semestry),

d. Kurs języka regionalnego (4 semestry),

e. Opłata części kosztów objazdu naukowego (na I roku studiów).

6. Warunkiem korzystania ze stypendium jest spełnienie wymagań przewidzianych zasadami Stypendium i programem studiów oraz przygotowanie pisemnej końcowej pracy magisterskiej w języku polskim.

7. W razie niespełnienia warunków stypendium, bądź braku postępów w studiach, stypendium może być przerwane.

III. WYMAGANIA

1. Ukończone pełne studia wyższe II stopnia – magisterskie lub równorzędne (dyplom magistra lub specjalisty), najlepiej humanistyczne; pożądana praca naukowa, bądź doświadczenia organizacyjne i praktyka z zakresu zainteresowań „Studiów Wschodnich”.

2. Wiek do 30 lat.

3. Ogólna znajomość problematyki Europy Wschodniej, Europy Środkowej, Rosji, Azji Środkowej i Kaukazu, zwłaszcza okresu XX w. i zagadnień współczesności, szczególnie po II wojnie światowej, a zwłaszcza po 1991 r.

4. Pozytywny wynik pisemnego testu wiedzy ogólnej (zakres zagadnień wg pkt.3) oraz rozmowy kwalifikacyjnej (zob. V-3).

5. Znajomość języka polskiego oraz języka angielskiego i rosyjskiego na poziomie pozwalającym na rozumienie wykładów i korzystanie z literatury.

Program Stypendialny Rządu RP dla Młodych Naukowców XIII edycja rok akad. 2015 /2016

***dla kandydatów z: Europy Wschodniej,
Rosji, krajów Azji Środkowej i Kaukazu***

Stypendia będą przeznaczone na pobyt naukowy
na uczelniach polskich
w okresie od września 2015 r. do czerwca 2016 r.

*Warunki i zakres stypendium oraz
wymagania dla kandydatów – patrz w
folderze lub na stronie
www.studium.uw.edu.pl*

I. KANDYDACI

1. Zainicjowany w roku 2003 „Program Stypendialny dla Młodych Naukowców” adresowany jest do kandydatów z: Białorusi, Ukrainy, Mołdawii, Rosji, Kazachstanu, Kirgistanu, Tadżykistanu, Turkmenistanu, Uzbekistanu oraz Armenii, Azerbejdżanu i Gruzji.

W roku akademickim 2015/16 zostanie zrealizowana XIII edycja Programu.

2. Preferowane są kandydatury osób mogących wykazać się już pewnymi osiągnięciami naukowymi i/lub aktywnością organizacyjną, których dotychczasowa działalność daje największą możliwość wykorzystania w ich krajach zdobytej w Polsce specjalizacji w różnych dziedzinach życia naukowego i działalności społecznej.

3. Stypendia są przyznawane na realizację indywidualnych staży naukowych.

4. Każdy z zakwalifikowanych kandydatów może otrzymać stypendium jednorazowo na określony czas i, poza nadzwyczajnymi okolicznościami, bez możliwości przedłużenia.

5. Łączny czas trwania stażu i kursu językowego wynosi 10 miesięcy, istnieje możliwość przedłużenia po-

bytu na dodatkowy miesiąc, lipiec 2016 r., jeśli koordynator programu, w porozumieniu z tutorem, wystąpi o takie przedłużenie. Może to nastąpić jedynie w przypadku spełnienia wszystkich naukowych warunków stypendium, w tym obrony pracy dyplomowej na ocenę co najmniej dobrą oraz udziału w programach naukowych odbywających się w lipcu. Ewentualne dodatkowe stypendium zakończy się 31 lipca 2016 r.

6. Realizacja programu dla osób z zadowalającą znajomością języka polskiego rozpocznie się 1 września 2015 r. Kursem Przygotowawczym, prowadzonym na Uniwersytecie Warszawskim, obejmującym wykłady ogólne oraz uzupełniający kurs języka polskiego.

7. W wypadku stypendystów przyjętych na staż, ale bardzo słabo znających język polski, realizacja Programu zacznie się 1 sierpnia 2015 r. dodatkowym, intensywnym Kursem Językowym. W takim przypadku stypendium trwać może łącznie nawet 12 miesięcy.

8. Realizacja stażu (studiów), już w przydzielonych uczelniach – rozpocznie się od 1 października 2015 r. i zakończy się 30 czerwca 2016 r.

9. Wysokość stypendium wynosi 1350,- złotych. Zakwaterowanie, wyżywienie, ubezpieczenie stypendyści pokrywają w ramach tej kwoty.

10. Komplet dokumentów należy złożyć osobiście lub przesłać pocztą (z dopiskiem na kopercie „Program Sty-

pendialny dla Młodych Naukowców”) do właściwych terytorialnie placówek dyplomatycznych RP oraz przesłać do 1 marca 2015 r.

11. Właściwe konsulaty RP osobom, które otrzymały stypendium wizy do 31 lipca 2016 r.

II. WYMAGANIA OGÓLNE

1. Ukończone studia wyższe (4- lub 5-letnie, kończące się obroną pracy bakałarskiej, dyplomowej, lub magisterskiej) przede wszystkim na kierunkach humanistycznych: historii, stosunkach międzynarodowych, politologii, dziennikarstwie, socjologii, etnologii, kulturoznawstwie, psychologii społecznej, administracji i zarządzaniu, prawie oraz kierunkach zbliżonych.

2. Wiek kandydatów – do 35 lat.

3. Ogólna orientacja w problematyce w jednej z wymienionych dziedzin lub dziedzin pokrewnych, zwłaszcza w odniesieniu do okresu XIX-XX w.

4. Znajomość języka polskiego, gwarantująca rozumienie wykładów z dziedziny kandydata i korzystanie z literatury przedmiotu (por. I – 6,7).

5. W wyjątkowych wypadkach możliwe będzie zakwalifikowanie osób nie znających języka polskiego. Stypendyści tacy będą jednak zobowiązani do samodzielnej nauki języka po otrzymaniu powiadomienia o zakwalifikowaniu oraz odbędą dodatkowy intensywny kurs języka polskiego w sierpniu 2015 r. (zob. I-7).

III. WYMAGANE DOKUMENTY

1. Kopia dyplomu ukończenia studiów wyższych, równorzędnych z polskimi studiami licencjackimi (minimum) oraz poświadczenie o odbywaniu studiów doktoranckich lub pracy etatowej.

2. Kwestionariusz kandydata (dostępny na stronie www.studium.uw.edu.pl).

3. Zwięzły list motywacyjny z uzasadnieniem wybranego kierunku studiów (w języku polskim lub angielskim).

4. Projekt pracy badawczej (w języku polskim lub angielskim).

5. Curriculum vitae w języku polskim lub angielskim pisane w porządku od najnowszych zdarzeń, wraz z fotografią.

6. Lista publikacji, osiągnięć i projektów zawodowych.

7. Świadectwa potwierdzające znajomość języka polskiego i angielskiego.

8. Ewentualne inne dane, dokumenty lub informacje mogące – zdaniem kandydata – pomóc Komisji Kwalifikacyjnej we właściwej ocenie jego kandydatury.

IV. TRYB KWALIFIKACJI

1. Termin składania aplikacji upływa 1 marca 2015 r.

2. Kwalifikacja kandydatów odbywa się w dwóch etapach:

a) **I etap** obejmuje kwalifikację, przeprowadzoną w oparciu o nadesłane dokumenty przez komisję w Warszawie – osoby zaakceptowane do dalszych etapów zostaną wyznaczone do 1 kwietnia 2015 r.

b) **II etap** kwalifikacji polega na przesłuchaniu kandydatów przez wyjazdowe Komisje Kwalifikacyjne w okresie – 1 maja – 15 czerwca 2015 r. (szczegółowe terminy zostaną ustalone po zakończeniu I etapu).

3. Przesłuchania kandydatów przez Komisje Kwalifikacyjne odbywają się:

a) dla obywateli Federacji Rosyjskiej – wAmbasadzie RPw Moskwie,

b) dla obywateli Ukrainy – wAmbasadzie RPw Kijowie,

c) dla obywateli Białorusi – wAmbasadzie RPw Mińsku,

d) dla obywateli krajów Zakaukazia – wAmbasadach w Tbilisi, Erewaniu i Baku,

e) dla obywateli krajówAzji Środkowej – w 1-2 placówkach regionu.

4. O szczegółowym terminie i miejscu przesłuchań kandydaci zostaną powiadomieni przez placówki dyplomatyczne RP.

5. O wynikach kwalifikacji kandydaci zostaną poinformowani przez odpowiednie placówki dyplomatyczne RPw terminie ok.10 lipca 2015 r.

6. O przydziale do konkretnego uniwersytetu w Polsce zostaną powiadomieni przez Studium Europy Wschodniej UW – koordynatora Programu, najpóźniej do 1 sierpnia 2015 r.

V. OBSŁUGA ORGANIZACYJNA I INNE WARUNKI REALIZACJI STYPENDIUM

1. Stypendia są realizowane na warunkach ogólnych, określonych w Rozporządzeniu

Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 października 2006 roku (Dz.U. z 2006r. Nr 190, poz.1406).

2. Realizację stypendiów zapewnia Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego RP.

3. Studium Europy Wschodniej zapewnia koordynację akademicką podczas trwania Stypendium i przydziela stypendystów do uczelni w Polsce.

4. Uczelnie, na które skierowano stypendystów wyznaczają opiekunów naukowych (tutorów), którzy podejmują się opieki naukowej nad stypendystami oraz będą promotorami ich prac dyplomowych. Studium Europy Wschodniej powiadomi poszczególnych stypendystów o przydzielonej uczelni i osobie tutora.

5. Stypendyści są zobowiązani posiadać polisę ubezpieczeniową na koszty leczenia, obejmującą okres po-

bytu na stypendium – wykupioną w swoim kraju, bądź w Polsce (jej koszt wynosi około 45,- PLN miesięcznie).

6. Koszty podróży do Polski i z Polski pokrywa stypendysta.

7. Do obowiązków stypendysty należy:

a) ustalenie z wyznaczonym przez uczelnię opiekunem naukowym (tutorem) rocznego programu pobytu.

b) ustalenie z tutorem zakresu i tematu pracy dyplomowej.

c) ustalenie z tutorem tematów 2 referatów (części pracy dyplomowej), wygłaszanych w styczniu i maju 2016 r.

d) odbycie oraz zaliczenie minimum 5 zajęć akademickich tygodniowo (seminariów, wykładów etc.), zgodnych z tematyką pobytu, w tym obowiązkowo zajęć prowadzonych przez tutora i, jeśli to możliwe, zajęć metodologicznych z zakresu specjalizacji stypendysty.

e) udział w zajęciach dodatkowych z języka polskiego przez 1 semestr i zaliczenie tych zajęć.

f) stały kontakt z tutorem w ramach cotygodniowych konsultacji.

g) przygotowanie pracy dyplomowej o objętości min. 50 str., opatrzonej właściwym aparatem naukowym, napisanej w języku polskim.

h) obrona (prezentacja w ramach seminarium) pracy dyplomowej najpóźniej do 20 czerwca 2016 r.

8. W przypadku niewywiązywania się stypendysty z ww. obowiązków, a także w przypadku łamania prawa RP, przepisów uczelni, bądź też ogólnych zasad współżycia społecznego, stypendium może zostać wstrzymane.

9. Wręczenie dyplomów ukończenia „Programu Stypendialnego Rządu RP dla Młodych Naukowców” odbędzie się w Warszawie, w ostatnim tygodniu czerwca 2016 r.

10. Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP dążyć będzie do tego, aby umożliwiać lub wspomagać wzajemne kontakty i spotkania Absolwentów „Programu Stypendialnego Rządu RP dla Młodych Naukowców”.

Kolędy polskie źródłem tradycji narodowych

Muzyka zawsze była i będzie nieodzownym elementem wszelkiego świętowania. Symbolizuje radość i uświetnia wszelkie uroczystości. I tak z uroczystością Narodzenia Pańskiego łączy się śpiew specjalnych pieśni zwanych kolędami. Nazwa kolędy jako popularnej dziś pieśni związanej ze Świętami Bożego Narodzenia pochodzi od łacińskiego, „calendae”, co oznaczało w kalendarzu juliańskim pierwszy dzień miesiąca.

W ciągu swej długiej historii kolędy podlegały wielu zmianom. Wykształciły się z popularnych w XIII – wiecznej Francji pieśni tanecznych – caroles, tańczonych w kręgu. W owym czasie muzyka kościelna była bardzo poważna i nie cieszyła się uznaniem wśród ludu. Proste teksty i wesołe melodie kolęd stanowiły miłą odmianę w życiu narodu.

Pierwsze ślady kolęd na ziemiach polskich można spotkać już przed XV wiekiem głównie w misteriach i dialogach, jednak najstarsze zabytki pochodzą dopiero z I połowy XV w. (Zdrow bądź, Królu anielski z 1424r. Chrystus się nam narodził sprzed 1435r. Zstałaś się rzecz wielmi dziwna 1440 r.) Ogółem znanych jest w XV wieku 9 kolęd.

Z XVI wieku pochodzi już około 100 kolęd, a wśród nich tak znana wszystkim kolęda „Anioł pasterzom mówił”. Spособność do powstawania nowych kolęd stwarzały wykształcone w XV wieku z franciszkańskich jasełek misteria bożonarodzeniowe. Melodii najwcześniejszych kolęd zachowało się niestety niewiele. Znajdują się one przede wszystkim w Kancjonale staniąteckim (1586) i tabulaturze Jana z Lublina. Do naszych czasów zachowało się znacznie więcej tekstów kolęd niż ich zapisów muzycznych. Dlaczego? Otóż bardzo często układano tekst i śpiewano go do znanych z liturgii łacińskich hymnów, lub „podkładano” nowy tekst do znanej powszechnie melodii ludowej. Spowodowało to utratę wielu wspaniałych utworów, które do naszych czasów odeszły niestety w niepamięć.

W okresie baroku nastąpił pełny rozkwit kolęd i wyraźne już unarodowienie ich treści. Akcję przenoszono z Ziemi Świętej do Polski, pasterze zaczęli miewać polskie imiona (Bartuś, Maciek, Waluś), grali na ludowych instrumentach (dudy, piszczałki, cymbały). Większość kolęd zawierała również opisy niektórych obyczajów, jakie można było na wsi wtedy spotkać.

Trudne do ustalenia było autorstwo kolęd. Jednak należałoby dla ciekawości podać, że autorami niektórych słynnych tekstów byli wybitni polscy twórcy: Franciszek Karpiński, poeta nurtu sentymentalnego w literaturze oświecenia, Teofil Lenartowicz, poeta doby romantyzmu, a nawet sam mistrz z Czarnolasu Jan Kochanowski. Forma znanych nam do dzisiaj melodii kolęd jest różnorodna. Obok uroczystych hymnów, surowych chorałów, zamaszystych polonezów, rytmicznych marszów występują rzewne kujawiaki, żywe mazury, skoczne krakowiaki i liryczne dumki.

Znamy także melodie oparte na tańcach innych narodów: francuskim menuecie, hiszpańskiej sarabandzie. W wieku XIX ksiądz Marcin Mioduszewski wydając duży zbiór kolęd wprowadził podział na pieśni do śpiewania w kościołach i do śpiewania w domu oraz przez kolędników. Wiele melodii kolędowych wykorzystali kompozytorzy polscy XVI i XVII wieku, jako cantus firmus wielogłosowych mszy i motetów.

„Niezwycię jest bogactwo kolęd polskich i niepospolite są ich wartości artystyczne. Nie wiem, czy inny kraj może pochwalić się zbiorem podobnym do tego, który posiada Polska” – tak przed laty określił nasz dorobek dziejowy wieszcz polski Adam Mickiewicz. Już wtedy wiedział jak ogromną rolę mogą spełnić tradycje w życiu narodu polskiego.

Wiele zwyczajów przetrwało do naszych czasów. Ubieranie, przystrojanie choinki, pasterka, chodzenie po kolędzie, noszenie szopki przez przebierańców i kolędników. Już dzisiaj wiele popularnych dawniej kolęd i pastorałek zostało zapomnianych, a do tradycji wchodzi następne.

Nie zaprzeczamy jednak tego, co dokonali nasi przodkowie, doceniemy ich niełatwą pracę w zbieraniu naszego dorobku artystycznego. Niech w każdym polskim domu w okresie Świąt Bożego Narodzenia nie zabraknie tak pięknej tradycji – tradycji śpiewania kolęd i pastorałek.

CICHA NOC, ŚWIĘTA NOC

Cicha noc, święta noc,
pokój niesie ludziom wszem
a u żłóbka Matka Święta
czuwa sama uśmiechnięta,
nad Dzieciątka snem.

Cicha noc, święta noc,
pastuszkowie od swych trzód

biegną wielce zadziwieni,
za anielskim głosem pieni,
gdzie się spełnił cud.

Cicha noc, święta noc,
narodzony Boży Syn,
Pan wielkiego majestatu,
niesie dziś całemu światu
odkupienie win.

Cicha noc, święta noc,
jakiż w tobie dzisiaj cud,
w Betlejem Dziecina święta
wznosi w górę swe rączęta
błogosławi lud.

BÓG SIĘ RODZI

Bóg się rodzi, moc truchleje,
Pan niebiosów obnażony!
Ogień krzepnie, blask ciemnieje,
Ma granice Nieskończony.
Wzgardzony, okryty chwałą,
Śmiertelny Król nad wiekami!
A Słowo Ciałem się stało
I mieszkało między nami.

Cóż masz niebo nad ziemiany?
Bóg porzucił szczęście swoje,
Wszedł między lud ukochany,
Dzieląc z nim trudy i znoje.
Niemąło cierpień, niemąło,
Żeśmy byli winni sami,
A Słowo Ciałem się stało
I mieszkało między nami.

W nędznej szopie urodzony,
Żłób Mu za kolebkę dano!
Cóż jest czym był otoczony?
Bydło, pasterze i siano.
Ubodzy, was to spotkało
Witać Go przed bogaczami!
A Słowo Ciałem się stało
I mieszkało między nami.

Potem królowie widziani
Cisną się między prostotą,
Niosąc dary Panu w dani:
Mirrę, kadzidło i złoto.
Bóstwo to razem zmieszało
Z wieśniaczymi ofiarami.
A Słowo Ciałem się stało
I mieszkało między nami.

Podnieś rękę, Boże Dziecię,
Błogosław Ojczyznę miłą!
W dobrych radach, w dobrym bycie
Wspieraj jej siłę swą siłą.
Dom nasz i majątność całą,
I wszystkie wioski z miastami.
A Słowo Ciałem się stało
I mieszkało między nami.

DO SZOPY, HEJ PASTERZE

Do szopy, hej pasterze,
Do Szopy, bo tam cud!
Syn Boży w żłobie leży,
by zbawić ludzki ród.

Ref.: Śpiewajcie Aniołowie,
pasterze, grajcie Mu.
Kłaniajcie się Królowie,
nie budźcie Go ze snu.

Padnijmy na kolana,
to Dziecię to nasz Bóg,
Uczcijmy niebios Pana;
miłości złożmy dług.

Ref.: Śpiewajcie Aniołowie...

O Boże niepojęty, kto
pojmie miłość Twą?
Na sianie wśród bydłety,
masz tron i służbę swą.

Ref.: Śpiewajcie Aniołowie...

On Ojcu równy w Bóstwie
opuszcza niebo swe
A rodzi się w ubóstwie
i cierpi wszystko zle

Ref.: Śpiewajcie Aniołowie...

Bóg, Stwórca wiecznej chwały,
Bóg godzien wszelkiej czci,
patrz, w szopie tej zbutwiałej,
jak słodko On w niej śpi.

Ref.: Śpiewajcie Aniołowie...

Jezuniu mój najśłodszy,
Tobie oddaję się.
O skarbie mój najdroższy,
racz wziąć na własność mnie.

NARODZIŁ SIĘ NAM ZBAWICIEL ...

Narodził się nam Zbawiciel.
Jezus Chrystus. Odkupiciel,
w Betlejem, żydowskim mieście,
z Panny Maryi czystej.
Maryja, Paniienka czysta,
porodziła Jezu Chrysta;
Tegoż w pieluszki powiła
a do żłobu włożyła.

Gdy pasterze w nocy paśli,
stanął przy nich Anioł jasny.
Widząc taką jasność Boską,
bali się trwogą wielką.

Rzekł im anioł: "Nie bójcie się,
ale się z tego weselcie!
narodził się Zbawiciel wam,
Który nazwan Chrystus Pan".

Tedy Anieli śpiewali
a wielkim głosem wołali.
"Chwała Bogu z takiej łaski
w niebie na wysokości!"

Chwała, chwała, Chryste, Tobie
z Ojcem, z Duchem Świętym w niebie,
żeś się dla nas tak uniżył,
a lud swój wyswobodził.

Wigilijny karp

Składniki:

- 2 karpie,
- 3 łyżki mąki,
- oliwa i masło
do smażenia,
- cebula do przełożenia
ryby,
- 1 cytryna,
- sól do smaku,
- kilka gałązek koperku.

Przygotowanie:

Sprawionego karpia podzielić na dzwonka.

Włożyć do miski, przełożyć cebulą, odstawić na noc w chłodne miejsce.

W Wigilię rybę wyjąć z cebuli, posolić, obtoczyć w mące, po czym usmażyć z obu stron na oliwie z dodatkiem masła.

Gotowe porcje ryby przełożyć na półmisek. Udekorować koperkiem i cytryną.

Smacznego!

www.polonia.kharkov.ua

POLONIA
CHARKOWA

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

**WOLNOŚĆ
I DEMOKRACJA**

Projekt jest współfinansowany ze środków otrzymanych od Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w ramach konkursu na realizację zadania „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą w 2014 r. za pośrednictwem Fundacji „Wolność i Demokracja”.

Zespół Redakcyjny: Oleg Czernijenko (red. naczelny),
Helena Murawjowa (red. wykonawczy,
opracowanie komputerowe),
Józefa Czernijenko, Krystyna Furs.

Dla korespondencji: Ukraina 61202 Charków
pr. Pobiedy 48 m. 295

E-mail: poloniacharkowa@gmail.com

Adres redakcji: Ukraina 61057 Charków
ul. Krasnoznamionnaja 7/9 m.125
Tel./fax. +38 (057) 757 21 42